

SVJETSKI DAN BORBE PROTIV TUBERKULOZE –

24.OŽUJKA

Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze nam je prigoda da se podsjetimo na tuberkulozu, zaraznu bolest koja je stara koliko i čovječanstvo, a i dan danas je značajan

javnozdravstveni problem. Daleke 1882.godine, 24. ožujka je Robert Koch otkrio uzročnika tuberkuloze. Najstariji znakovi tuberkuloze pronađeni su na egipatskim mumijama iz 4 000-2 000 godina prije nove ere. Eksplozija bolesti u 17.stoljeću se povezuje sa industrijskom revolucijom u zemljama zapadne Europe. Dalje se bolest širila po cijeloj Europi, svijetu, zahvaćajući i našu zemlju. Od tuberkuloze su bolovale brojne slavne osobe kao Goethe, E.A.Poe, Vivian Leigh, August Šenoa, S.S.Kranjčević, D.Šimunović, A.G.Matoš, A.B.Šimić i brojni drugi.

Tuberkuloza nekada zvana bijela kuga ili sušica je sistemska zarazna bolest uzrokovana bakterijom, bacilom tuberkuloze, Mycobacterium tuberculosis. Izvor zaraze je bolesnik s tuberkulozom pluća ili grkljana. Klice tuberkuloze se nalaze u ispljuvku bolesnika, a šire se kapljičnim putem: kašljem, kihanjem, pjevanjem, govorom. Svaki kašalj koji traje duže od 3 tjedna sumnjiv je na tuberkulozu. Najveća je zaraznost bolesnika čiji iskašljaj ima više od 10.000 bacila u mililitru iskašljaja. Jedan kašalj je opasan koliko i 5 minuta glasnog govora. Tijekom kihanja izluči se 1.000.000 klica.

Tuberkuloza je oboljenje koje se može izliječiti i koje treba obavezno liječiti. Svaka neliječena osoba s aktivnom tuberkulozom može zaraziti 10–15 osoba svake godine. Liječenje se provodi tijekom više mjeseci i uvijek s nekoliko vrsta lijekova istodobno. Ako se oboljeli od tuberkuloze ne liječe, 60% će ih umrijeti unutar 5 godina. Svrha pravilnog liječenja oboljelog od tuberkuloze nije samo izlječenje bolesnika već i izbjegavanje recidiva, prevencija pojave rezistentnih sojeva i zaštita drugih osoba od zaraze. Tuberkuloza se prenosi dugotrajnim, bliskim kontaktom s oboljelim, direktno pozitivnim TB bolesnik. Zbog toga češće oboljevaju upravo ukućani oboljelog.

Veliki problem u borbi protiv tuberkuloze je multirezistentna tuberkuloza, gdje je uzročnik otporan na bar dva od šest glavnih antituberkulotika. Radi se o multirezistentnoj tuberkulozi (MDR-TB), a 2006. godini pojavio se još teži oblik tuberkuloze-izvanredno otporne na lijekove(XDR-TB). Do pojave rezistencije dolazi ili zbog neredovitog uzimanja lijekova, nedostupnosti lijekova, nesuradnje bolesnika. Osobe s takvim oblicima tuberkuloze

se dugo liječe, ima mnogo nuspojava liječenja, liječenje je skupo, a takva osoba širi rezistentni oblik tuberkuloze.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije jedna trećina čovječanstva je zaražena bacilom tuberkuloze. U 2014. godini u svijetu je od tuberkuloze oboljelo 9,6 milijuna ljudi, a umrlo oko 1,5 milijuna, od toga se razboljelo milijun djece, a umrlo 140 000 djece. Više od 80% slučajeva tuberkuloze je iz 22 zemlje svijeta, osobito u zemljama jugoistočne Azije i zapadnog Pacifika.

Danas većina zapadnoeuropskih zemalja ima incidenciju ispod 10 novooboljelih na 100.000 stanovnika, ali u istočnom dijelu Europe je incidencija puno viša. U Islandu je incidencija u 2014. godini 2,5 novooboljelih na 100 000, a u Rumunjskoj 79,7.

U Hrvatskoj i u Primorsko-goranskoj županiji nastavlja se trend smanjivanja broja oboljelih. Prema podacima Službe za epidemiologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u Hrvatskoj je tijekom 2015. godine registrirano 447 oboljelih od aktivne tuberkuloze, što predstavlja značajan pad u odnosu na 1993. kad je bilo registrirano 2279 novooboljelih. U Primorsko-goranskoj županiji, prema podacima Epidemiološkog odjela Nastavnog zavoda za javno zdravstvo tijekom 2014. godine registrirano je 29 novooboljelih. Incidencija, broj novooboljelih, u Hrvatskoj je 10,4 na 100 000 stanovnika, a u Primorsko-goranskoj županiji 9,8 na 100 000 stanovnika.

Širenju tuberkuloze pogoduju rizični faktori kao siromaštvo, neishranjenost, gladovanje, razne dijete, prenapučenost, alkoholizam, pušenje, narkomanija, stanje oslabljenog imuniteta, uzimanje imunosupresivne terapije i kortikosteroida, bolesti kao leukemija, šećerna bolest, akutne virusne infekcije te HIV infekcija. TB je bolest koju kroz povijest prati stigma, a posebno zadnjih desetljeća kad je često udružena s HIV-om.

Svjetska zdravstvena organizacija je kroz DOTS strategiju u borbi protiv tuberkuloze uključila 5 osnovnih elemenata. Prvi je politička potpora programu, što omogućuje financiranje programa, drugi element je omogućiti kvalitetnu mikrobiološku analizu iskašljaja, treći se tiče terapije DOTS-direktno nadzirano kratkotrajno liječenje oboljelog od TB. Četvrti element je redovita opskrba glavnim antituberkuloticima, a peti je praćenje i prijavljivanje oboljelih, praćenje liječenja, izvještavanje o ishodu liječenja.

U daljnjoj borbi protiv tuberkuloze Svjetska zdravstvena organizacija je u 2016. godini donijela *End TB Strategy* kojom je postavila za cilj iskorijeniti epidemiju tuberkuloze smanjenjem broja smrti od tuberkuloze i smanjenjem incidencije, to jest broja novooboljelih. Tako su globalni ciljevi od 2015. do 2030. da se smanji broj smrti od tuberkuloze za 90%,

smanji broj novooboljelih za 80%. U zajedničkoj borbi protiv tuberkuloze intervencija je usmjerena prema posebno ranjivim i marginaliziranim zajednicama kao beskućnicima, migrantima, izbjeglicama, etničkim manjinama, ovisnicima o drogama.

Zajedno do iskorjenjivanja tuberkuloze !

Voditeljica Epidemiološkog odjela
Dr.sc. Danijela Lakošeljac, dr.med.
spec.epidemiologije